SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 434/2021-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Humenská energetická spoločnosť, s. r. o.**, Kukorelliho 34, Humenné, IČO 31 728 812, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Marják, Ferenci & Partners s. r. o., Tajovského 17, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Humenné č. k. 12Cb/15/2013 z 15. februára 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 434/2021 z 29. júla 2021 prijal na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáha porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením.

2. Sťažovateľka sa žalobou doručenou okresnému súdu 13. februára 2013 domáhala proti žalovanému mestu Humenné zaplatenia sumy 2 173 078,80 eur s prísl. z titulu vydania bezdôvodného obohatenia a náhrady škody. Žalovaný sa vzájomnou žalobou domáhal zaplatenia sumy 759 876,14 eur s prísl. Počas konania (19. augusta 2020) došlo k späťvzatiu žalôb účastníkov konania.

3. Okresný súd uznesením z 20. augusta 2020 konanie zastavil. Následne okresný súd uznesením z 2. októbra 2020 vrátil žalobcovi krátenú časť zaplateného súdneho poplatku za podanie žaloby vo výške 20 029,50 eur. Z odôvodnenia uvedeného uznesenia vyplýva, že 12. decembra 2013 sťažovateľka uhradila súdny poplatok za podanie žaloby vo výške 20 231,50 eur. Keďže okresný súd konanie zastavil, vznikol sťažovateľke nárok na vrátenie zaplateného súdneho poplatku krátený

o 1 % (202 eur) podľa § 11 ods. 3 a 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o súdnych poplatkoch“).

4. Okresný súd uznesením z 27. januára 2021 zrušil uznesenie z 2. októbra 2020. Okresný súd skonštatoval, že sťažovateľka súdny poplatok zaplatila v roku 2013, a preto súd nemohol v roku 2020 rozhodnúť o jeho vrátení, keďže od zaplatenia súdneho poplatku uplynulo obdobie viac ako troch rokov.

5. Okresný súd napadnutým uznesením z 15. februára 2021 zamietol sťažnosť sťažovateľky. Okresný súd konštatoval, že súdny poplatok za žalobu možno žalobcovi vrátiť iba v prípade späťvzatia žaloby pred prvým pojednávaním a nesprávne uznesenie o vrátení súdneho poplatku možno zrušiť aj bez návrhu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka je toho názoru, že *„zaplatený súdny poplatok predstavuje finančné prostriedky, ohľadne ktorých má účastník súdneho konania legitímnu nádej na ich navrátenie za splnenia zákonných podmienok“*. Svoju argumentáciu podporila rozsudkom Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) z 28. septembra 2004 vo veci Kopecký proti Slovenskej republiky. Tiež tvrdí, že zákon o súdnych poplatkoch neobsahuje osobitné ustanovenia, ktoré by upravovali prekážku právoplatne rozhodnutej veci, a preto je potrebné na konanie o súdnych poplatkoch analogicky použiť § 230 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) o prekážke rozhodnutej veci.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

7. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že napadnutým uznesením boli chránené aj finančné prostriedky štátneho rozpočtu, ktoré pri nepozornosti vyššieho súdneho úradníka mohli byť žalobcovi nezákonné vrátené. Tiež uviedol, že § 12 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch umožňuje súdu zrušiť nesprávne rozhodnutie o poplatkovej povinnosti aj bez návrhu. Z uvedeného dôvodu žiada ústavnej sťažnosti nevyhovieť.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namietala porušenie uplatnených práv napadnutým uznesením, ktorým bolo zrušené uznesenie okresného súdu o vrátení súdneho poplatku. Sťažovateľka tvrdí, že proti uzneseniu o vrátení súdneho poplatku nebolo podané odvolanie, a tým uznesenie nadobudlo právoplatnosť. Z uvedeného dôvodu je toho názoru, že ustanovenie § 230 CSP bránilo okresnému súdu vo veci znova rozhodnúť. Keďže ustanovenia CSP neumožňujú zvrátiť prípadne nesprávne právoplatné rozhodnutie súdu, preto vec sťažovateľky tvorí prekážku rozsúdenej veci.

9. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

12. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

13. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne, resp. svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

14. Úlohou ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 19/02).

15. Kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov. Postup v súdnom konaní, zisťovanie a hodnotenie skutkového stavu, výklad iných než ústavných predpisov a ich aplikácia sú pri riešení konkrétnych prípadov záležitosťou všeobecných súdov. Ústavnému súdu preto neprislúcha posudzovať zákonnosť vydaných súdnych rozhodnutí za predpokladu, že nimi nebolo porušené ústavou zaručené právo či sloboda. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 70/08).

16. Podľa § 12 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch ak vydá súd nesprávne rozhodnutie o poplatkovej povinnosti, takéto rozhodnutie zruší alebo zmení aj bez návrhu.

17. Podľa § 230 CSP ak sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať a rozhodovať znova.

18. Podľa čl. 3 ods. 1 CSP každé ustanovenie tohto zákona je potrebné vykladať v súlade s ústavou, verejným poriadkom, princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou ESĽP a Súdneho dvora Európskej únie, a to s trvalým zreteľom na hodnoty, ktoré sú nimi chránené. Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia výklad tohto zákona nesmie protirečiť tomu, čo je v jeho slovách a vetách

jasné a nepochybné. Nikto sa však nesmie dovolávať slov a viet tohto zákona proti ich účelu a zmyslu podľa odseku 1.

19. Z napadnutého uznesenia okresného súdu vyplýva, že počas konania sťažovateľka zobrala žalobu v celom rozsahu späť po tom, ako súd vo veci už pojednával. Preto nemohol súd rozhodnúť o vrátení súdneho poplatku sťažovateľke podľa § 11 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, pretože zaplatený súdny poplatok za žalobu možno žalobcovi vrátiť iba v prípade späťvzatia žaloby pred prvým pojednávaním. Z dôvodu, že súd vydal nesprávne uznesenie (uznesenie z 2. októbra 2020, pozn.), okresný súd podľa § 12 ods. 3 zrušil uznesenie o vrátení súdneho poplatku, a to aj bez ohľadu na právoplatnosť uznesenia. Okresný súd bol toho názoru, že nesprávne uznesenie o vrátení súdneho poplatku možno zrušiť aj bez návrhu.

20. Citované ustanovenie § 12 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch zakladá oprávnenie súdu *ex officio* zrušiť alebo zmeniť nesprávne rozhodnutie o poplatkovej povinnosti, teda o povinnosti zaplatiť súdny poplatok. Úzko súvisí s ustanovením § 11 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého poplatok sa vráti, ak ho zaplatil ten, kto nebol povinný platiť alebo kto ho zaplatil na základe nesprávneho rozhodnutia súdu. V týchto prípadoch je zrušenie nesprávneho rozhodnutia súdu predpokladom pre vrátenie poplatku, ktorý bol zaplatený na základe tohto nesprávneho rozhodnutia. Z gramatického (jazykového) a teologického výkladu ustanovenia § 12 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch vyplýva, že jeho aplikácia neprichádza do úvahy v prípadoch rozhodnutí, ktorými súd rozhoduje o vrátení súdneho poplatku, ktorý bol vyrubený správne, teda v čase rozhodovania o poplatkovej povinnosti išlo o správne rozhodnutie súdu o poplatkovej povinnosti (III. ÚS 319/2020).

21. Čo sa týka porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako správne uvádza sťažovateľka, zaplatený súdny poplatok predstavuje finančné prostriedky, na vrátenie ktorých má účastník konania legitímnu nádej za splnenia zákonných podmienok (napr. v rámci náhrady trov konania pri priaznivom rozhodnutí vo veci samej alebo pri vrátení súdneho poplatku v zákonom predvídaných prípadoch), a preto sťažovateľkou uplatňovaný nárok možno subsumovať pod pojem majetok, resp. vlastnícke právo, ktorému je v súlade s rozhodovacou činnosťou ústavného súdu poskytnutá ochrana (II. ÚS 274/2013).

22. Ústavný súd však poukazuje na to, že legitímna nádej sťažovateľky na vrátenie súdneho poplatku môže existovať iba v prípade, ak sťažovateľka spĺňa podmienky na jeho vrátenie (II. ÚS 274/2013). Sťažovateľka by splnila podmienky na vrátenie súdneho poplatku v prípade, ak by k späťvzatiu žaloby došlo pred prvým pojednávaním. V prípade sťažovateľky tak okresný súd postupoval správne, ak zrušil nesprávne uznesenie o vrátení súdneho poplatku, na čo sťažovateľka právny nárok podľa platných právnych predpisov nemala.

23. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom okresného súdu nestotožňuje, nemôže samá osebe viesť k záveru o porušení uplatnených práv sťažovateľky. Napadnuté uznesenie nie je z pohľadu ústavného súdu ústavne neudržateľné. Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet dôvod, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia, ktoré by odôvodňovali jeho nezákonnosť.

24. Ústavný súd v obdobnej veci (III. ÚS 319/2020) síce vyslovil porušenie uplatnených práv, avšak išlo o odlišný skutkový stav. V tomto prípade išlo o situáciu vrátenia polovice súdneho poplatku po uzavretí zmieru sporových strán po prvom pojednávaní, pričom súd najprv rozhodol

o vrátení a následne použitím § 12 ods. 3 a § 13 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch rozhodol, že súdny poplatok obchodnej spoločnosti nevráti z dôvodu uplynutia troch rokov od jeho zaplatenia. Dôvodom vyslovenia porušenia uplatnených práv bola zužujúca interpretácia „rozhodnutia o poplatkovej povinnosti“, teda nie rozhodnutia o vrátení súdneho poplatku. Ústavný súd konštatoval, že dôvodom je snaha motivovať sporové strany ukončiť aj dlhotrvajúce spory a nezaťažovať nimi súdny systém.

25. Avšak v prípade sťažovateľky ide o odlišnú situáciu. Ústavný súd podotýka, že sporové strany sa zjavne dohodli, pričom obe strany vzali svoje návrhy späť. Vrátenie súdneho poplatku hmotnoprávne neobstojí, pretože dôvod na aplikáciu § 11 ods. 3 a ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch daný nebol. K späťvzatiu nedošlo pred prvým pojednávaním, ale až po ňom. Teda zákon o súdnych poplatkoch zvýhodňuje inštitút späťvzatia, iba ak k nemu dôjde do prvého pojednávania. Späťvzatie totiž nie je automaticky dôkazom, že sa spornosť neobnoví (konanie tu končí procesne), kým pri uzavretí zmieru ide o hmotnoprávne ukončenie konania, a teda nie je predpoklad, že by sa spornosť obnovila.

26. Ústavný súd po dôslednom prieskume dospel k záveru, že námietky sťažovateľky nie sú opodstatnené. Vzhľadom na uvedené preto ústavnej sťažnosti sťažovateľky v celom rozsahu nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2021

Robert Šorl

predseda senátu